

פרוטוקול מס. 107 / ד'

מישיבת ועדת הכספים

התקיימה ביום ג', י"ז בסיון, תשי"ט - 23.6.1959 שעה 8.45

נ ו כ ח י ם

- חברי הוועדה:
- היו"ר י. גורי
 - י. בדר
 - א. בהיר
 - ש. דיין
 - מ. חזני
 - נ. לוין
 - ש. לורנץ
 - א. כהן
 - ז. סוזאייב
 - י. ספיר
 - י. קרגמן
 - ח. רובין

מוזמנים: ד"ר ארנון - מנהל משרד האוצר.

מר גבעוני { מטעם משרד האוצר
מר דרזין

מר אריאלי - מטעם משרד האוצר

ד"ר קיטרון - מטעם משרד המשפטים

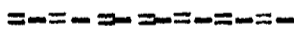
שר המסחר והתעשייה פ. ספיר

מר הירשברג { מטעם משרד המסחר והתעשייה.
מר שיקלר

סדר-היום: הצעת חוק הארנונה ונזקים עקיפים במשקי הספר;

צו מס קניה על הדפסת טפסים להנהלת חשבונות;

הודעות נציגי הממשלה על הקלות בוספות להון חוץ
(הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת סנה).
חוק ערביות מטעם המדינה ליצואנים ליריד איזמיר;
המסבר בתעשיית הטכסטיל (הצעה לסדר-היום).

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

על סדר-היום: הצעת חוק הארנונה ונזקים עקיפים במשקי הספר
עקב התקפות האויב (כולל הדיון בהצעת חוק הארנונה לפצוי נזקי מלחמה) (תיקון מס. 2
שהוצעה על-ידי חברי הכנסת ארם, הקטין, חזני, כהן, נצר, תלמי ורובין).

הצעת חוק זו הוגשה על-ידי חברי-הכנסת בשנת 1958. היות
וקיימנו דיונים בשלבים שונים ובהפסקות ממושכות על תיקון חוק הארנונה, ללא קשר
עם הצעה זו, מצאנו לנכון לא לסכם את מסקנות ועדת הכספים לגבי הצעת החוק של
חברי הכנסת עד לסיכום הדיונים הפנימיים בוועדת הכספים. עכשיו הגיעה שעתו
של סעיף זה בסדר-יומה של ועדת הכספים, ומכל מקום הגיעה שעתה של הצעת החוק של
חברי-הכנסת.

אני מצדי מוכן להציע הצעה, אמנם לא בניסוחה המשפטי
האחרון. הצעתי אומרת:

היו"ר י. גוריי:

"בסעיף 3 לחוק הארנונה לפצוי נזקי מלחמה, תשי"א-1951, במקום סעיף קטן (ג) יבוא סעיף קטן זה, ואחריו יבואו סעיפים קטנים אלה:

(ג)(1) נזקי המלחמה שהקרן תשמש לפצויים יהיו -

(|) נזקים בגופם של נכסים;

(||) נזקים אחרים שנגרמו לבעל משק בישוב ספר כתוצאה מנזקי מלחמה שנגרמו שלא בגופם של נכסיו עקב פעולות מלחמה, למעט נזקים שנגרמו לגופו של אדם או נזקים הנובעים מצזקים שנגרמו לגופו של אדם.

(2) שר האוצר יקבע בתקנות את סוגי הנזקים שעליהם ישולמו פיצויים לפי סעיף זה.

(ג)(1) סכום הפצויים של נזקים לפי סעיף קטן (2) יקבע ע"י ועדה (להלן - ועדת שומה).

(2) ועדת השומה תהיה בת שלושה חברים שכל אחד מהם יהיה מתוך כל אחת משלוש רשימות שיקבעו ע"י שר האוצר; האחת - מעוב משרד האוצר, השניה - מעובדי משרד הבטחון, והשלישית - מאנשי ציבור. ועדות השומה יוקמו בין בכלל ובין לאזורים מסוימים, ובראש ועדת שומה ישב עובד משרד האוצר.

(3ג) (1) הרואה עצמו מקופח בהחלטת ועדת השומה רשאי לערער עליה בועדת ערר.

(2) ועדת ערר תהיה בת שלושה חברים ששנים מהם יהיו מתוך שתי שיקבעו ע"י שר האוצר, האחת - מעובדי משרד האוצר, והשני מאנשי ציבור, ושופט שלום ישמש כיושב-ראש הוועדה. ועדות יוקמו בין בכלל ובין לאזורים מסוימים. החלטת ועדת הערר ואין לאחריה ולא כלום.

יש מבנה מסוים בהצעה זו. יש פה חמשה עקרונות עליהם מושתתת ההצעה, והם: (א) נזקים עקיפים יכללו בחוק הארנונה; (ב) שר האוצר יקבע תקנו לענין זה; (ג) תהיה ועדת שומה המורכבת מתוך שלושה רשימות שי וגשו לשר האוצר; (ד) תהיה אפשרות של ערר בפני ועדת ערר המורכבת מאיש ציבור, עובד משרד האוצר ושופט; (ה) החלטת ועדת הערר היא סופית.

אם ועדת הכספים תקבל הצעה זו, נוכל לומר לכנסת שמאחר וועדת הכספים מכניסה הצעת תיקון לחוק הארנונה שתכנה ביסודו איננו עומד בניגוד לכוונות של חברי-הכנסת המציעים, לכן אין צורך לדון במיוחד על הצעת חברי-הכנסת. הודעה ברוח זו תונח על שולחן הכנסת מטעם ועדת הכספים.

י. גוריי: אני חושב שצריך לשאול את המציעים אם הם מסכימים לסילבום. הם אחראים במידה רבה לגורלו של החוק.

היו"ר י. גוריי: אני מבקש לזכור מה היה תוכן הצעתם של חברי-הכנסת. הצעתם אומרת: "על אף האמור בסעיף 3 ישולמו לישובי ספר או לתושב בישוב כזה - הכל לפי הענין - פיצויים עבור נזקי מלחמה עקיפים. נזקי מלחמה עקיפים בסעיף זה ואופן חישובם - כפי שיוגדר בתקנות על-ידי שר האוצר באישור ועדת הכספים."

הכוונה ברורה והיא עולה בקנה-אחד עם עיקרי הצעתי.

ד"ר ארנון: האוצר איננו נלהב מהצעת חוק בענין נזקים עקיפים, כי לפי הערכתנו הענין עדיין לא ברור. אין כמעט ארץ בעולם שיכולה לשמש דוגמה בענין נזקים עקיפים. לפני שנה הגענו לסודוס-ויוונדי, שהיה הצהרה מטעם האוצר מה ייעשה במקרים מסוימים ונראה כיצד פועל הענין. אני משוכנע כיום יותר מאשר קודם, שהענין נתון לפתרון יעיל ביותר בשביל כל הצדדים אם נמשיך ללכת לפי שיטה זו. סיימנו את הבירור עם המשקים שמיר ודן, וכיום ב" נסיים את הפרשה עם משק גונן.

נראה לאוצר שהיה רצוי לא לקבל עכשיו חוק שיכול להביא, לפי הערכתנו, לכל מיני סיבוכים בטרם נבדוק את הענין. אנו מציעים להמשיך בנוהג הקיים, על-סמך ההצהרה שנמסרה בוועדת הכספים.

היו"ר י. גורי: אם נקבל את עמדתו של ד"ר ארנון, נצטרך לומר לכנסת שוועדת הכספים איננה ממליצה לקיים קריאה ראשונה על הצעת החוק שהועברה אלינו.

ד"ר ארנון: אפשר להוסיף הנמקה האומרת, שיש מודוס-ויוונדי הפותר את הבעיה.

ח. רובין: אני מרוצה שהפרשה נסתיימה תוך הסכם עם המשקים. אנו יכולים לרשום לעצמנו שפרשת העבר נסתיימה. עכשיו יש לנו שלוש ברירות: האחת - לומר שאין לנו צורך בחוק; השניה - לקבל חוק בנוסח זה או אחר; והשלישית - ונדרוך זו אני מציע ללכת - לא לסכם את הדברים בינתיים, ולעשות זאת שלא בהיסח-הדעת. אני רוצה להתייעץ עם חברי בנדון. הצעת החוק היתה אחד האמצעים כדי ללחוץ על האוצר לתקן את העוול.

אני חושב שצריך להיות חוק כזה, אבל אינני רוצה ללחוץ בנדון. יחד עם זה, לא נוח לי שבכנסת יוגד שהוועדה ממליצה לא לקיים קריאה ראשונה, גם עם הנמקה מחאימה. כרגע הענין חדל להיות חוץ, ואני מציע להסתפק היום בדחיית ההחלטה. שבויעים לפני פיזור של הכנסת נחליט מה להביא לכנסת.

היו"ר י. גורי: המשא והמתן נסתיים להנחת דעת המשקים, ואני אומר זאת תוך מגע עם המשקים. בשבוע שעבר מסרתי אינפורמציה וצינתי ששני הצדדים נמצאים במצב לא נוח. למשקים יש תביעות המתפשטות על תקופה של 6-7 שנים. כמה עקבות נטשטשו, ולא תמיד אפשר לברר ולבדוק את התביעות על יסוד נתונם מדויקים. האוצר נמצא במצב לא נוח משום שהוא לא אמר לאו מוחלט. הוא אמר שהוא רוצה להיענות לתביעות, אף על פי שהוא פירש את הצהרתו של ד"ר ארנון שהיא חלה על העתיד ולא על העבר. שני הצדדים הבינו את המצב וחיפשו דרך להגיע למודוס-ויוונדי, ואף הגיעו אליו. אני מציין בסיפוק ששני הצדדים נהגו בגמישות והגיעו לסיכום. הדבר פותר אותנו מדיון בוועדת הכספים.

ד"ר ארנון אומר עכשיו, שמאחר וגאכנו עם העבר - הצהרתו בעינה עומדת. תוכן ההצהרה הוא, שאם יקרה ומשק יינזק ויגרמו לו גם נזקים עקיפים - הוא יגיש תביעה. האוצר יברר את התביעה מתוך מגע עם משרד הבטחון והמשק הניזוק. לאחר מכן יוגש לוועדת הכספים סיכום, ולפי החלטתה יקום דבר.

אם ועדת הכספים תקבל את גישתו של ד"ר ארנון ואנו לא נמליץ על קריאה ראשונה - לא איהרג על הצעתו.

ס. חזני: אף כי אני מרוצה שענין מסוים זה בא על סידורו, אינני יכול להימנע מלחזור ולהעיר שהענין נמשך יותר מדי זמן. אני משוכנע שאפשר היה להגיע לאותו הסדר לפני חצי שנה. על יסוד נסיון זה, אינני יכול לראות פתרון לבעיה שעלולה להתעורר. מחדש, חס וחלילה, בהצהרתו של ד"ר ארנון ראייה לדבר, שעברה שנה מאז ההצהרה ועד שהענין בא על סידורו.

ד"ר ארנון: אני רוצה להעמיד את הדברים על דיוקם. אנו אמרנו שההצהרה לא חלה על העבר. לאחר שוועדת הכספים טענה שהיא חלה על העבר - הענין בא על סידורו תוך חדשיים. בדצמבר 1958 היתה הפגזה על משקי הצפון והענין נסתיים תוך ששה שבועות.

ט. חזני:
 הענין צריך למצוא סידור קבוע ומראש על-ידי הנחיות קבועות כבוד האנשים מחייב שהם לא יצטרכו לחזר על הפתחים. אינני מאמין שבאופן מעשי הצעת החוק תגיע לקריאה שניה ושלישית; אם היו סבור אחרת - אני מציע להמליץ על קריאה ראשונה. גם אם החוק לא יובא לקריאה שניה ושלישית, גם אם הרציפות נפסקת - הענין בשל ומוכן להכרעה ויש לו בסיס.

י. בדר:
 אם חברי הוועדה יציעו להמליץ על קריאה ראשונה - אהיה חיי להצביע בעד ההצעה, וזאת מסיבה פשוטה: כדי שחברי הוועדה אשר נטלו יוזמה בענין חשוב זה, ומטעמים מפלגתיים מצאו לנכון, למרות שידעו את גישתי לענין, לא לכלול אותי בין המצעים - לא יחשבו ששיקולי יושפעו על-ידי עובדו זה. הדבר מטיל עלי חובה לתמוך בהצעה זו. אם הברירה כיום היא בין קבלת החלטה של הוועדה לבין היעדר החלטה כלשהי - אני מעדיף קבלת החלטה. המלצה על קריאה ראשונה אמנם תוסיף פרסטיז'ה למציעים, אבל אם החוק לא יתקבל - לא תהיה כל התקדו בענין זה.

אם נחשוב על טובת הישובים - הרי הדרך הטובה ביותר היתה קבלת חוק. הדרך השניה - החלטה של ועדת הכספים. הדרך הגרועה ביותר היא המלצה על קריאה ראשונה ללא קבלת החוק וללא החלטה.

א. בהיר:
 אני מקבל את הצעת יו"ר הוועדה. זה לא הנוסח שעליו חשבה ועדת הכספים, אבל הוא מהווה פשרה בין הנוסח של ועדת הכספים ובין עמדתו של שר האוצר. בהצעת מר גורי הושמטו המלים "או כתוצאה ממניעת השימוש בנכסים המשמשים למשקן", שעליהם היה עיקר הוויכוח. לאחר שנתקבלה הפשרה - אפשר להמליץ על קריאה ראשונה.

אני מברך את אנשי האוצר על שסיימו את הבירור עם המשקים. אנו מפנים על-ידי כך את השולחן לדיון עניני בשאלה.

אני מתנגד מבחינה עקרונית להודעה של ד"ר ארנון. אינני יכול להסכים שוועדת הכספים תיהפך למוסד מכריע במקרה של חילוקי-דעות בין המשקים לבין משרד האוצר ושתקבל על עצמה תפקידים אדמיניסטרטיביים. תפקידה של הוועדה הוא להניח בסיס תחיקתי; תפקידה של הרשות המבצעת לדאוג לביצוע החוק, בהתאם לתקנות ששר האוצר יקבע. לפי הצעה זו מכניסים ועדת ערר, שעל הרכבה הוסכם עם האוצר, ומוציאים את ועדת הכספים מהמשחקכתובת לתביעות המשקים. אני סבור שגם מנהל משרד האוצר צריך לקבל גישה זו. אני מקבל את ההצעה שוועדת הערר היא אשר תכריע.

על כן אני מציע ליו"ר הוועדה לא להסיר את הצעתו ולפרוע את החוב.

היו"ר י. גורי:
 לא אמרתי שאני מסיר את הצעתי. אם השולחן יפטור את עצמו מלבוא לכנסת ולטפל בהצעת החוק, והדבר יאחד את כל הוועדה - לא איהרג על הצעתי. עיקר כוונתי שהענין יקבל את תיקונו.

ש. דיין:
 לא השתתפתי בדיוני ועדת המשנה, וכמה נקודות אינן ברורו לי די צרכן. בעת ביקורנו במשקים שמענו שיש תביעות של חולתא ומסוד המעלה. האם תביעות אלו באו על סיפוקן?

מר גבעוני:
 פרשה זו נסתיימה.

ש. דיין:
 דו בר על שני דברים עיקריים: על בנינים רעועים שצריך להחלי למבני אבן ועל מקלטים.

היו"ר י. גורי:
 בישיבת ועדת הכספים בשבוע שעבר הודעתי שתביעות המשקים מתחלקות ל-4 סוגים: (1) הסוג שטיפלנו בו וגמרנו את הטיפול והוא כולל נזקים עקיפים; (2) נזקים ישירים שמועברים לוועדת הערר ולפי החלטתה יקום דבר; (3) תביעות להפרש בין 75% ל-90%. תביעה זו מתפשטת על-פני שטח רחב, (4) תביעות של משקים שהשקיעו כספים במקלטים. סוג זה של תביעות לא נכנס למעגל הטיפול הזה, כי הוא איננו יכול לקבל את פתרונו לא במסגרת נזקים ישירים ולא במסגרת נזקים עקיפים. אמרתי שזה נושא בפני עצמו ונטפל בו בנפרד.

ח. רובין: היום עסקנו בנזקים עקיפים בלבד. ישנן כמה בעיות הטעונות הסדר. ענין השמירה טרם מצא את פתרונו, והוא הדין הוצאות למבני בטחון. יו"ר הוועדה הדגיש נקודה זו והוסיף, שאיננו יודע מה לומר בנדון. אינני חושב שוועדת הכספים פטורה מלחשוב על הבעיה. אולי צריך לעמוד על כך במסגרת הדיונים על תקציב הבטחון.

היו"ר י. גורי: שוחחתי עם שר האוצר גם על נקודה זו, ועדיין אינני יכול לומר דבר.

ח. רובין: הנחבע כאן הוא יותר משרד הבטחון ופחות האוצר.

אשר לנזקים עקיפים - אני בעד עקרונות ברורים. בדרך כלל אני מעדיף הסדר חוקי. אינני יודע מדוע האוצר מהסס להסכים לחוק, אבל על כל פנים בשלב זה אין לי ענין לכפות על האוצר, לאחר שהתביעות לנזקים עקיפים באו על סיפוקם ונמתח קו לגבי העבר. אינני רואה צורך להיכנס לוויכוח עם האוצר, כאשר הוויכוח הוא במידה רבה תיאורטי. מצד שני, אינני רוצה לחזק את ידי האוצר על-ידי הנחת מסמך על שולחן הכנסת האומר, שהוועדה איננה ממליצה על חוק. לנשיאות אפשר להודיע שוועדת הכספים סיכמה את הדברים.

היו"ר י. גורי: לפני סיום המושב של הכנסת אהיה חייב להודיע משהו לכנסת, ברוח הדברים שנשמעו כאן. אני מבין שהחברים מבקשים שהות להימלך בדעתם. בעוד שבוע אנסה לסכם את הדברים כך או אחרת.

מ. חזני: אם מסכמים כעבור שבוע ימים, הרי שלא באה בחשבון הצעת חוק. להצעת חוק יש סיכוי אם היא תוגש היום. במקום זה מוטב לקבל החלטה אשר תונח על שולחן הכנסת.

הוחלט: לסכם את השאלה בשבוע הבא.

י. ספיר: מתי נקיים דיון על בעיית האשראי לפרדסנות?

היו"ר י. גורי: אני מציע שנתן דעתנו על סדר עבודת הוועדה בשבועות שנותרו. אשר לחלוקת הרזרבה למוסדות תרבות, ועדת החינוך טרם סיימה את הדיון. מחר אביא את השאלה לוועדת הכספים. המוסדות הזקוקים לתמיכה מחכים ללא הצדקה.

היום בשעה 12.00 נקיים דיון עם שר המסחר והתעשייה על המשבר בענף הטכסטיל. כך נקיים דיון על ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת סנה על הודעת נציגי הממשלה על הקלות נוספות למשקיעי חוץ. הדבר משתלב עם הדיון בחוק לעידוד השקעות הון.

בעיית האשראי לפרדסנים להון חוזר - עומדת על סדר-יומה של הוועדה כסעיף ראשון בשבוע הבא.

ענין הספנות - זה נושא שעלינו לקיים עליו דיון נפרד. אני חושב שאת הסעיף - מכירת מפעלים ממשלתיים אפשר להוריד מסדר-היום. אפשר לומר שהשאלה ירדה מהפרק לפי שעה. דו"ח מבקר המדינה נדון בוועדת משנה.

רשות הפיתוח ופיתוח ירושלים - נושא זה נדון בעת הדיון על התקציב. אבוא בדברים עם חבר-הכנסת אלטמן ואשוחח אתו על נושא זה. היות והיו דיונים מקבילים, אם בעת הדיון בתקציב או בהזדמנות אחרת - אנסה מה כמה משפטים למסמך שיונח על שולחן הכנסת.

בעיית תמנע - שאלה זו הועברה לוועדה משותפת של ועדת הכספים והכלכלה. ההשתייה איננה באשמתי. באתי לכלל מסקנה שהשותפות בין שתי ועדות על-פי-רוב איננה רצויה. במקרים מסוימים אולי הדבר הכרחי ונחוץ. הסכמתי שהשאלה תועבר לוועדת הכלכלה, אבל ועדת הכנסת החליטה אחרת.

השדמת עודפי עגבניות - אינני יודע מדוע העבירו נושא זה לוועדת הכספים. אבקש את ועדת הכנסת שתעביר את *free* לוועדת הכלכלה.

היו"ר י. גורי -

פנסייה לעובדי המנדט לשעבר - ענין זה הוא סוביודיצה.

ד"ר קיטרון: בית המשפט העליון קיבל את הערעור בנימוק, שכנראה השופט המחוזי לא הבין את הטענות. הוא החזיר את התיק כדי שהשופט יתן דעתו על הטענות ויתן פסק-דין חדש.

היו"ר י. גורי:

ועדת המשנה של ועדת הכספים עסקה בכך בשלוש ישיבות. האוצר הגיש הצעה, שבעיני נראתה כהצעה הוגנת. האוצר טוען שההסכמים הפיננסי בין האוצר לממשלת המנדט איננו מחייב אותו והוא יכול לפתור את הבעיה בסכומים קטנים, אולם בהתחשב במצבן של 300 - 250 משפחות, שמרביתן ערביות, הוא מוכן לתקן זאת במידה ניכרת ולהגיע לסכומים של 150 - 180 לירות לחודש. זהו סכום הגדול פי כמה. נציגות עובדי המנדט לשעבר (ויש ורסיות שונות לגבי נציגות זו) הגישה תביעה. כאשר עמדנו להביא את הסיכום, נודע לנו שהענין הוא סוביודיצה אמרנו שאיננו יכולים להמשיך, כי כל דיון כזה יהיה בניגוד לנוהל ולמקובל.

משכורת השופטים - הערב חקייים הישיבה האחרונה, ואני מקווה שאוכל להביא לוועדת הכספים הצעה.

נ. לוי:

רצוני להעיר בנוגע למצב עובדי ממשלת המנדט לשעבר. העובדו שהאוצר החליט לתקן את המצב ולתת במקום 25 - 18 לירות - 150 - 180 לירות לחודש, מוכיחה עד כמה אנשים אלה היו מקופחים עד כה. אני חושב שזוהי חובתה של ועדת הכספים של הכנסת השלישית לפתור את השאלה. לא האיגוד הגיש את התביעה אלא אחד התובעים.

ד"ר קיטרון:

תובע זה הודיע בבית המשפט באמצעות פרקליטו שזהו "טסט-קייז".

י. ספיר:

אינני מבין את ענין הסוביודיצה במקרה זה, בין אם הוגש משפט על-ידי אחד התובעים או על-ידי כולם. במה זה פוסל גוף מלהופיע בפני ועדה כנסת שאין לה סמכות לפסוק מול פסק-דין של בית-משפט? נניח שנושא אזרחי הוא בדיון בבית-המשפט, ובאותו זמן יש מי שמנסה להביא את שני הצדדים להבנה הדדית. האם זה מנוגד לעקרון הסוביודיצה?

לדעתי עובדה זו איננה יכולה למנוע בעד ועדת הכספים להמשיך את הפעולה שהחלה בה.

ח. רובין:

אין חוק המחייב את הכנסת שלא לעסוק בענין הנמצא בדיון בבית-משפט. הכנסת היא אשר הגבילה את עצמה. קרו מקרים שהכנסת תיקנה פסק-דין על-ידי חקיקת חוק. היו חילוקי-דעות אם הכנסת הייתה צריכה לעשות זאת; אבל איש לא יכול היה לומר שספק אם היא הייתה רשאית לעשות זאת. אני ברוב המקרים חשבתי שלא טוב שהיא תעשה זאת, אבל אף פעם לא שללתי זכות זו של הכנסת, אם רק תרצה בכך.

מתי תיטיב הכנסת אם לא תעסוק בענין שהוא סוביודיצה?

כאשר יש סכנה שעמדתה או גישתה עשויים להשפיע על בית-המשפט. במקרה זה החלטתה של ועדת הכספים על גודל הסכום איננה עשויה להשפיע על בית-המשפט, כי בית-המשפט יכול להחליט על-פי המצב החוקי. לכן אין כל מניעה שאנו נדון בשאלה.

אני מציע להעמיד על סדר-היום את שאלת נכסי נפקדים

(חוק רכישת מקרקעים). הוועדות הוקמו באיחור רב, והדברים אינם באים על סידורם ההחלטה אמרה שהענין צריך לחזור לוועדה כעבור תשעה חדשים.

ד"ר קיטרון:

צודק חבר-הכנסת רובין באמרו, שהעובדה שיש משפט איננה פוגעת בסמכותה של ועדה זו לעשות כרצונה. על-כך אין לי שום סוף כל סוף הכנסת היא ריבונית. מבחינה משפטית גרידא, צודק חבר-הכנסת רובין. אבל יש כאן מומנט ציבורי. הוגש משפט כ"טסט-קייז" במטרה שיקבע שער.

י. ספיר:

אני מציע להודיע אלה שפנו שאנו מוכנים להמשיך לדון
free is

היו"ר י. גורי:

אנו נמצאים במצב דחוק משתי בחינות: הרפרנט של האוצר הוא מר זגגי, והוא יצא לחו"ל. מצד שני, הם יטענו - ובצד אחר, יטענו - שהכנסת התפזרה ולא סיימתם את עניננו, אם כי אנו יכולים להתחיל למתן שהוועדות קיימות גם לאחר שהכנסת חדלה לעבוד. מכל מקום, אפילו אם לא יהיה חוק דין - אנו חייבים לחכות לשובו של מר זגגי.

י. ספיר: האם היו"ר מתכוון להודיע להם שאנו מוכנים להמשיך לטפל בענינם מייד עם שובו של מר זגני לארץ?

היו"ר י. גורי: אני חייב להביא לתשומת-לב האוצר את חילופי הדברים ולשאול כיצד הוא מגיב עליהם. אחרי קבלת התגובה של האוצר - אביא את הענין לוועדת הכספים.

אני חושב לכלכל סולם עדיפויות כדלהלן: קודם כל חוקים פיננסיים, כמו חוק לעידוד השקעות הון, חוק הפחת וכדומה. בשורה השניה - הצעות לסדר-היום. אחר כך יבואו נושאים אחרים. מזה אני מוציא את שני הסעיפים שהחלטנו לדון עליהם בעקבות הדיון בתקציב - ספנות והובלת משאות. נושאים אלה יחכו לכנסת הרביעית וישתלבו בדיון על התקציב.

את השאלה שעורר חבר-הכנסת רובין בענין נכסי נפקדים אוסיף לסדר-היום. כן יש הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת כהן בנוגע לתיקונים בפקודת מס הכנסה. מכל מקום, הצעות אלו תבואנה לאחר חוקים פיסקליים.

ברור שאצטרך להעסיק את הוועדה באופן יותר אינטנסיבי אם נרצה לעמוד בסדר-יום זה. יום א' אחר-הצהרים מוקדש לדיון על תקציב הבטחון. אם אראה צורך להעסיק את ועדת הכספים או ועדות המשנה שלה ביום ה' - אעשה זאת.

ח. רובין: לא הצעתי הצעה. הזכרתי שוועדת הכספים החליטה לחזור לנושא זה תוך חשעה חדשים. אני מציע להודיע למר לויין שיהיה מוכן למסור את הדו"ח.

היו"ר י. גורי: בעקבות הסיור שלנו בכפרי המיעוטים קבלנו תזכירים שונים. התזכירים תורגמו, ונקדיש לענין זה ישיבה של ועדת המשנה.

צו מס קניה על הדפסת טפסים להנהלת חשבונות

מר אריאלי: עד מאי 1958 היה מס על צרכי משרד ודפוס עד למחיר מסוים מעל ללירה. במאי 1958 יצא צו חדש אשר מצד אחד הוריד את שעור המס מ-25% ל-15%, אבל מצד שני - הטיל את המס ללא הגבלה לגבי מחיר המצרך. אנשי הדפוס אמרו שאין להם טענות נגד ההחלטה, אבל לדעתם הדבר איננו ניתן לביצוע, מפני שיש טפסים קטנים, כמו הזמנות, שמדפיסים ב-500 בתי-דפוס ואין כל אפשרות להשתלט על כך. יצא שבתי-דפוס גדולים ישלמו את המס ואילו הקטנים יפטרו עצמם. קבלנו טענה זו והוצאנו את הטפסים הפשוטים של הזמנה ממסגרת הצו. נשאר ענין של הטפסים להנהלת חשבונות. לגביהם טענה זו איננה חופסת, כי טפסים אלה מייצרים רק עשרה מפעלים, ועל אלה יש פיקוח. טפסים אלה גם מיועדים לפירמות המנהלות חשבונות. החלטנו להשאיר את המס על טפסים אלה, ואנו מבקשים שתחנו לכך את הגושפנקה שלכם.

נ. לויין: לא שמעתי את נציגי בתי-הדפוס וגם לא את הנימוקים. אני חושב ששלטונות מס הכנסה מעונינים שהמפעלים השונים ינהלו חשבונות כדי שלא יצטרכו לגבות מהם מס על-סמך הערכה. אני חושב שיש צדק בחביעה זו, ואני מציע שוועדת הכספים לא תאשר את הצו.

ד"ר קיטרון: הוועדה יכולה לבקש את האוצר לעיין מחדש בבעיה. הוועדה איחרה את המועד לגבי ביטול הצו.

מר אריאלי: חבר-הכנסת לויין אמר ששכרו של המס יצא בהפסד. זוהי נקודה חדשה שאני מוכן לבדוק אותה.

א. כהן: כמה הכניס המס ובאילו הוצאות כרוכה גבייתו?

מר אריאלי: ההכנסה מהמס היא 150,000 לירות. הגביה מבוססת על הצהרות של בתי הדפוס ואיננה כרוכה בהוצאות מיוחדות. לא היתה לצו כל השפעה על מחירי הנייר.

סיכום: נציג האוצר הבטיח לבחון את הבעיה ולהביא חוות-דעת לוועדת הכספים.

נ. לויין:
אני מבקש להציג שאלה למר אריאלי. אדם המוכר את מכוניתו
אם לא שילם עליה מס קניה - חייב בתשלום מס זה, אפילו אם
רכש את המכונית ^{גיש}מנדט. שמעתי ששעור מס הקניה הוא קבוע, מבלי להתחשב בזמן
הרכישה.

מר אריאלי:
כאשר הונהגה הליברליזציה ביבוא מכוניות, התחשבו בבעיה.
נתנו תקופת-חסד לכל מי שיש לו מכונית ממודל של לפני
שנת 1955. הוא היה רשאי לשלם עד 31.3 את המס לפי השעורים הקיימים, כיוון
שהצו החדש היה מכוון לעתיד. עד 31.3 שילמו כמה מאות אנשים את המס,
לפי התעריפים הישנים. בחדשי אפריל-מאי לא שולם מס, וביוני הגיעו אלינו
חלונות של אנשים שונים שהם לא ידעו על כך. ב-1.7 יצא תיקון חדש אשר אפשר
לשלם לפי התעריף הישן, בתוספת אחוז מסוים, תוך תקופה של שנה אחת.

נ. לויין:
אני סבור שהדברים הגיעו לאבסורד. מדוע אינכם גובים
מס קניה לפי הערך ועל בסיס של החישנות בזמן המכירה?

מר אריאלי:
הבעיה תיפתר עד 1.7.1960. אם תישאר בעיה רצינית -
נמצא לה פתרון. עשינו הסדר לגבי מכוניות חדשות.

(המשך הישיבה רשמה אמ.)

הצעה לסדר היום של ח"כ סנה
=====

היו"ר י. גורי:

הכנסת העבירה אלינו הצעה לסדר היום של חבר הכנסת סנה בדבר הודעות נציגי הממשלה על הקלות נוספות להון חוץ. הועברה אלינו גם הסטינוגרמה מדברי חבר הכנסת סנה על נפתח הכנסת, ולפי המקובל הזמנו לישיבתנו זו את בעל ההצעה.

מ. סנה:

בהצעתי לסדר היום כללתי שתי שאלות. בינתיים ירדה אחת מהם, במידה מסויימת, מעל הפרק. שאלתי הראשונה היתה: מדוע מכריזים נציגי הממשלה באזני הנוגעים בדבר, באזני משקיעי הון, על הקלות שתינתנה להם, לפני שהתקיים בענין זה דיון בכנסת, אף לפני שהועברה הצעת החוק לכנסת.

במידה מסויימת תורצה השאלה על ידי כך שהצעת החוק בענין זה הונחה על שולחן הכנסת ונפתח כבר הדיון בנידון. אולם, גם תכשיר אני אומר: רק במידה מסויימת. אין זה כיבוד הכנסת, כאשר דבר הטעון אישורה כבר נמסר לנוגעים בדבר כענין קבוע ועומד. רשאי הכנסת להכניס שינויים מסויימים, הרי המדובר בענינים מעשיים מאד, אולם אם מראש התחייב על כך שר האוצר, אני רואה בכך פגיעה בכבוד הכנסת. לדעתי, זה נוהג לא נכון.

שאלה שניה, והיא בעינה עומדת: יש הקלות, שאינן טעונות מבחינת החוק את אישורה של הכנסת, ומבחינה פורמלית יכול שר האוצר להחליט עליהן באופן אדמיניסטרטיבי. אולם גם אם יש לו זכות כזאת, לדעתי, בענינים עקרוניים, בדברים הנוגעים כל כך למשק, יש לקיים מקודם דיון.

קראתי היום בעתונות, על ההוראות שהוצאו בענין הכספים הנמצאים על חשבון חסום. הוראות אלה אומרות, כי יוכל המשקיע להחליפם במטבע חוץ בשער הרשמי. לדעתי, מבחינת הדין הצבורי, לא הדין הפורמלי, צריך היה לקיים על כך קודם דיון בכנסת.

אגב הנמקת הצעתי הבאתי דוגמה של יבוא הון, שלדעתי חורגת מכל השיקולים הכלכליים-המשקיים והפיננסיים. כוונתי להסכם שנחתם עם הרמן אבס על השקעה בסך של 5 מיליון דולאר לחברת החשמל הישראלית. בניח שכולנו מסכימים למדיניות של יבוא הון, אם כי גם זה אינו נכון, אך הענין היה חורג מכל מסגרת, מפני שעל ידי הטרינזקציה הזאת ניתנת במידת מסויימת כניסה למונופול גרמני, שבראשו עמד אדם, שהיה פעיל בימי השלטון הנאצי ומקורב לו מאד. התובע הכללי מטעם ארצות הברית במשפטי גירנברג אסר עליו, שהוא מספר שמונה בפמליה הקרובה להיטלר. ובכל זאת הוזמן האדם הזה על ידי הממשלה שלנו, ולפי מה שקראתי, אף נחתם אתו הסכם. לדעתי, זה מעשה שלא ייעשה.

גם מטעמי זהירות ציבורית דומני כי חובה היתה על שר האוצר לברר אם גב פוליטי עומד מאחוריו בענינים כאלה. אולם הוא לא עשה זאת על דעת מוסד ציבורי נבחר ולא התעורר בלבו החשש שיש הבדל בין סתם השקעת הון לבין השקעת הון על ידי פיננסיסט נאצי מודע בכל העולם.

ריסנתי את עצמי בפלנום. אני חושב, שזה דבר שלא ייעשה. וכשהעלה חבר הכנסת בדר את ההצעה לדון בכך בוועדה - הסכמתי לה מיד. על כך אי אפשר לעבור בשתיקה.

י. בדר:

אני מציע לדחות את הדיון ולקיימו בנוכחותו של שר האוצר וחבר הכנסת סנה. הזדעזעתי כששמעתי אשמה זו. אני מסרב להאמין לדבריו של חבר הכנסת סנה, אולם רוצה לשמוע לענין זה את תשובת שר האוצר. אינני סאמין שיוזמן לארץ גרמני, שהוא נאצי, ואתו יעשו עיסקות. אם זה נכון אציע לסייעתי לעשות משהו בנידון. יש גבול לבזיון.

היו"ר י. גורי: ברור כי אודיע לשר האוצר, כי הענין עומד על הפרק וכי הוא מתבקש להיות נוכח בניירור.

יש בדברי חבר הכנסת סנה שלושה דברים, שאפשר לחלקם לשניים: החלק הראשון - מדוע הכריזו נציגי האוצר על ההקלות, לפני שהובאה הצעת החוק לכנסת ולפני שאישרה הכנסת הצעת חוק זו, בו בזמן שלא היה בטחון פורמלי שהכנסת תאשר אותו? - לדעתי, ענין זה משתלב ואין לקיים בנידון דיון נפרד.

לא כן לגבי שתי הטענות האחרות. אני מסכים, שאין זה קשור בחוק לעידוד השקעות הון ואני מודיע, כי הדיון בענין זה יקויים לפי הסדר המקובל. אנו מכניסים את הדבר לרשימת הסעיפים העומדים על סדר יומה של וועדת הכספים.

כמפרעה לדיון שיתקיים בנוכחות שר האוצר וחבר הכנסת סנה, אקרא עכשיו את דברי שר האוצר במליאת הכנסת. (קורא).

י. בדר: אבקש לקרא גם את דברי אני מעל במת הכנסת, שבאו אחרי דברי שר האוצר.

היו"ר י. גורי: טוב. (קורא)

בשבוע הבא נקיים את הדיון.

חוק ערבויות מטעם המדינה לייצואנים ליריד איזמיר
=====

היו"ר י. גורי: לפנינו מכתב של שר האוצר המבקש מאתנו לאשר ערבות בסך 2 מיליון ל"י לייצואנים המציגים את תוצרתם ביריד איזמיר-תורכיה. (קורא).

י. ספיר: ההיו כבר תקדימים כאלה? ואם כן - כמה נגמרו?

ג. לוי: כמה חברות משתתפות ביריד, ומי הן החברות הללו?

מר שיקלר: עדיין לא היה לנו תקדים מסוג זה. עדיין לא נתנה המדינה ערבויות לייצוא סחורות ליריד.

י. ספיר: גם בירידים הקודמים נשלחו סחורות. כמה מהן נמכרו? כמה מהן חזרו בצורה של סחורות?

מר שיקלר: מספר החברות המשתתפות ביריד הוא שמונים. מספר הפריטים המופיעים עולה על 200. המיכסה היא בדולרים, אך הערבות היא בלירות.

ז. סוזאייב: עד כה היו רגילים לשלוח לתצוגה סחורה מסויימת ויחד עם כך היו מתירים למכור בתקופת היריד. מכסה מסויימת. שאלתי היא: אם כאן הכוונה שהסחורה כולה, הסחורה בשווי של 2 מיליון דולאר, תועבר ליריד, או - האם הכוונה היא להרשות למכור בתקופת היריד בשווי של 2 מיליון דולאר, אם כי הסחורות נשארות כאן.

מר שיקלר: אין כוונה לשלוח סחורות בשווי של 2 מיליון דולאר. הכוונה היא לנצל את שיטת המכסות הקיימות בתורכיה.

ביריד הקודם נשארו לנו סחורות בשווי של 150 אלף דולאר מתוך רבע מיליון דולאר. אולם בל נשכח, כי הדבר היה בתקופת המשבר בתורכיה.

האם בלי ערבות הממשלה מסרבים הבנקים לתת את ההלוואה?
אם כן - אני מתפלא על כך.

ש. לורנץ:

מר שיקלר:
אין הבנקים ששים למטן עסקות כשהקונים עוד אינם
בטוחים. הם דורשים בטחונות ללא סוף. אם כי כבר
ברור שקייזר פרייזר יצליח למכור סחורות בק חצי מיליון, אין הבנקים
רוצים לממן את הדבר כל עוד אין דוקומנטים על כך.

שר המסחר ותתעשייה פ. ספיר: בהמשך לשאלתו של חבר הכנסת לורנץ, ברצוני
להוסיף, כי ענין היחסים בין הבנקים
והייצרנים בארץ, הוא הופך לרעת לענין ללא בשוא. ואין לזה כל קשר
לויכוח שבין הבנקים ובין נגיד הבנק. בכל המקומות בעולם נוהגים הבנקים
להזרים כסף רב לממשלה. אצלנו, על הזרמת כסף - כבר בכלל אין מדברים.
יתר על כן, מדי יום ביומו מתרגלים הבנקים יותר ויותר להגדיל את אחוז
האחריות של הממשלה אף על דברים שאינם מובנים לי. עוד זכור לי הויכוח
שהיה לי עם הופיין המנוח וגם עם ברט המנוח בענין ביטול הערבות שלנו
לפרדסנות. הם לא הסכימו לכך.

רק שלשום בפגישה שלי עם אנשי תעשייה,
אמרתי להם: לא תהיה לכם ברירה אחרת, אלא להקים לעצמכם בנק ראוי
לשמו.

בעיה זו הולכת ומחריפה. יש למצוא

לה פתרון.

היור"ר י. גורי:
בעיה זו אינה יורדת מעל שולחן וועדת
הכספים והיא מתעוררת כל פעם שאנו
נתקלים בישור ערבויות. בעבר אף קיימנו דיון בנוכחותו של ברט המנוח,
גם עם הופיין המנוח. כל צד נשאר בדעתו והענין לא התקדם. אין לוועדת
הכספים אפשרות לפעול בענין זה. הדבר קשור במדיניותו של בנק ישראל,
שהוא מרכז העצבים של הבנקאות בישראל.

אינני חושב שאגב הדיון בערבות זו,
נפתור את הבעיה. החלטתנו לתת אישור או לא לתתו - לא צריכה להיות
מושפעת מסורת הרוח השוררת בוועדת הכספים.

אנו נקיים דיון בענין זה, אך עתה,
הובא לפנינו מכתב, שעלינו לחוות דעתנו בו אם יש ברצוננו לאשרו אם
לא.

ה צ ב ע ה

ההצעה לתת ערבות לייצואנים ליריד איזמיר - אושרה

הצעה לסדר היום של ח"כ לויין על המצב בתעשיית הטכסטיל
=====

אנו עוברים להצעה לסדר היום של חבר
הכנסת לויין בדבר המצב בתעשיית הטכסטיל.

היור"ר י. גורי:

עוררתי שאלה זו בזמן העדרו של שר המסחר
והתעשייה.

נ. לויין:

עד כמה שידוע לי המצב בתעשיית הטכסטיל
קשה מאד וחמור מאד, בו בזמן נודע לי, כי יש לשר המסחר והתעשייה תכניות
לפתח ענף תעשייה זה. רוצים להשקיע בהרחבתו של הענף 140 מיליון ל"י.
לדעתי, לא מתאימה תכנית זו למצב שנוצר.

קודם כל, הוחסרו התנאים בטכסטיל בשוק העולמי. עובדה היא, כי ייצוא הצמר הסרוק הגיע בשנת 1957 אצלנו ל-2,6 מיליון דולאר. בשנת 1958 - ל-1,2 מיליון דולאר ובחדשים הראשונים של שנת 1959 ב-50% פחות מאשר באותם החדשים בשנת 1958.

גם מחירי גרבי הניילון, בהם יש לנו שם, ירדו ב-20% בהשוואה לאשתקד.

כן עוררתי את השאלה בקשר לחוטי הכותנה. ואני שואל: האם לאור כל התנאים האלה כדאי להשקיע סכומים כה גדולים בפיתוח ענף המטויוח?

בכמה מהמפעלים המייצרים גרבי ניילון וצמר סרוק היינו עדים לפיטורים. זה המצב בלודזיה וב"גרבי".

אלה הן סיבות אובייקטיביות שלא נוכל להתגבר עליהן, אלא אם נצליח לייצל את העבודה ולהפחית את ההוצאות הכלליות.

בינתיים נתווספו גם סיבות אחרות: מרבית לתת רשיונות לבדי יבוא. מ-3 מיליון הדולאר הנאים מקונפקציה, הרי 60% זה דולאר מוחלף, כי צריך לקנות את חומר הגלם בחו"ל. הדבר אומר 1.800.000 דלר. נשאר איפוא 1.200.000 דולר, שממנו מקבל האוצר $\frac{3}{4}$, כלומר 900.000 דולאר. 300.000 דולאר ניתנים לייצואנים רפמזים. הבדים המובאים מבחוץ הם יקרים ומחיר מטר אחד הוא דולאר. יוצא איפוא כי אפשר לקבל תמורת 300.000 הדולאר רק 300.000 מטר. נשאר איפוא $\frac{3}{4}$ דבר שאין לו השפעה על השוק המקומי.

בעחון "הארץ" קראת ידיעה, כי שליח מן הבדים מובאים מחו"ל. אני מניח, כי יש בכך משום הגזמה. אולם שמעתי, כי הארץ כולה מוצפת בבדים זרים.

אני שואל: אם באמת אפשרית הכרחה ואם בעלי התעשייה אינם משתמשים בכל הבד שהם מקבלים מחו"ל לשם ייצוא - איפה קבור הכלב?

הייתי מציע שנזמין אלינו את נציגי בעלי התעשייה הנוגעים בדבר ומומחים לכך.

ח. רובין: אני רוצה להציע הצעה. הבעיה היא חסורה. אני מציע להקים לצורך זה וועדת משנה, שהיא תזמין לישיבותיה את מי שתמצא לנכון להזמין.

היו"ר י. גורי: קודם כל נשמע מה בפי שר המסחר והתעשייה.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: אני משתדל שלא להיתפס גם מבחינת הסגנון וגם מבחינת התוכן לעובדה שאנו נמצאים עתה כבר ביוני 1959 על כל התופעות השונות שנראות בתקופה זו.

גם עכשיו וגם בשנים קודמות נהגו להאשים את המשרד על כך אינו מתכנן את ענפי התעשייה השונים. אולם עובדה היא, כי זה עתה נערך כבר נסיון שלישי, שהוא נסיון יותר רציני, לתכנן את ענפי התעשייה השונים ולהציע קווים. אני תקווה, כי תוך ששה שבועות נהיה כבר בסיומה של עבודה, הנעשית על ידי כלכלנים וטכנאים, היושבים על החורה והעבודה בעניין זה. בעוד ששה שבועות נסיים את העבודה וסכומיה יונחו לפני חברי הממשלה ולפני חברי הכנסת.

הנסיון הראשון החל בשנת 1956. התחלנו לתכנן את תעשיית הטכסטיל. היו לנו מומחים ונעזרנו במומחים נוספים. כי אם יש בכלל להתאחדות בעלי התעשייה אנשים בעלי ידע ונסיון, הרי זה לעיני תעשיית הטכסטיל וקצת גם למתכת קלה. לקחנו מספר אנשים והושבנום בראשית 1956 על המדוכה הזאת של עניני הטכסטיל.

מה נחברר? מה היה אז המצב? ואני מדבר על הכותנה בלבד: היו לנו אז 56 אלף פלכים וכ-3500 נולים. חלק מהם ישנים עד מאד, ממש סמרטוטים. לצריכה עצמית אנו זקוקים ל-100 עד 110 אלף פלכים ול-5500 נולים.

מומחים כגליה וגרינדרפר, גם יוסף עמי, אמרו לנו, שהמינימום האקונומי צריך להיות של 15 אלף פלכים. היום כבר טוענים, כי המינימום האקונומי הוא של 20 אלף עד 30 אלף פלכים. אם נוציא את המפעל של מולר, הרי שאר המפעלים ענדו על 5000 עד 6000 פלכים.

ראשית דאגתנו היתה איפוא, שכולם יעברו מהמינימום של 5000 למינימום של 10000 פלכים. אולם היתה גם טענה נוספת, שנראתה בעיני חשובה אף יותר מהקמת מפעל נוסף, והיא: כי ניתן להרחיב את המפעל אף בלא תוספת כוח אדם. אמר לי בעל מפעל גדול, שאם יוסיפו לו ל-10000 הפלכים שיש לו כיום עוד 5000 פלכים, הוא יוכל בעזרת אותו כוח אדם - 330 איש - להכפיל את תוצרתו. כשאומר לי אדם, שיש בכוחו להכפיל את מפעלו מבלי לקבל פועלים נוספים, זה אותי מעסיק, זה אותי מדליק וזה אותי מלהיב.

היו לפנינו כמה נקודות יסוד: קודם כל, העובדה שיש לנו 50 אלף פלכים בה בשעה שנחוצים לנו 110 אלף פלכים. שנית, ש-5000 פלכים הם בבחינת דבר שאינו אקונומי. שלישית, שניתנת הרחבה בשטח זה בלא תוספת פועלים. ורביעית, ענין הידע המקצועי. לא ידעתי מה כוחנו בהתכת פלדה, אם כי הייתי בעד קריית הפלדה כבר מן היום הראשון, אולם ידעתי שבמקצוע זה, שהוא מקצוע יהודי מובהק, יש בארץ כוחות עבודה יעילים, כי במקצוע זה עבדו יהודים במשך דורות רבים. המולרים למשל הם כבר דור חמישי במקצוע הטקסטיל.

קבענו לנו איפוא מסרה. התאמנו את התכנית עם שנקר. החלטנו על 250 אלף פלכים ו-13 אלף נולים. 30 אלף פלכים גם לצמר סרוק, ובמגביל לכך נולים. כלומר - פי שנים וחצי, כי התצרוכת גדלה ורמת החיים גם היא גדלה.

החלטנו על יעול המפעלים, על הפיכתם לאקונומיים, על הרחבתם בלא תוספת של פועלים.

כל בעלי המפעלים הרחיבו את מפעליהם מ-5000 ל-10000 פלכים. תדבר היה מותאם גם עם מולר, שהוא פיגורה בפני עצמה, וגם היום מותאם הדבר עמו.

תוך החקופה של שלש השנים האחרונות הוא התחיל בהרחבת המפעל, בשלב ראשון. בינתיים קפץ רוגזה של השבייתה, אם כי הוא אשם בכך לא פחות מן הפועלים, והיה זה גם בשבילו וגם בשביל הפועלים שיעור חשוב, ועתה חזר אלינו שוב בתכנית ההכפלה שלו. נכון שהוא מעמיד למדינה תנאים עוד יותר קשים משמעמידים בפניה תעשיינים אחרים.

מדוע רוצה מולר להכפיל את מפעלו? עובדים אצלנו היום 1400 איש - יש עוד ויכוח על ארבעים איש מיותרים - ואת ההפלה הוא יכול לבצע בעזרת 500-700 איש נוספים בלבד.

לא נסוגותי מן התכנית של הרחבת ענף הטקסטיל על אף הרעש שהוקם סביבה, מפני שאלה שחקרו את המצב בעבר, חקרוהו עוד הפעם והעבירוהו לא דרך מסננת תיאורטית בלבד, מאחר שבינתיים הצדיקו העובדות את עצמן. אילולא ההרחבה שהיתה במפעלים, היו אלה נסגרים.

אני רואה שלוש דרגות בתכנית: א) ייעול - דרגה ראשונה; ב) הרחבה - לדעתי טובה הרחבה מהקמת מפעל חדש; ג) הקמת מפעל חדש.

הוקמו, או נמצאים בתהליך של הקמה, אך מפעלים ספורים: מפעלו של ג'ימי לוי בנצרת שהיה בויכוח ונמצא בפיקוח ומפעל "אפקים" של הארגנטינאים. פרט לשני מפעלים אלה, השאר הם ישראלים העובדים במקצוע זה ומרחיבים את מפעליהם. צ'ורלי למשל יודע לכלכל את עניניו, והוא מבטיח לי, כי שמונים אחוז מהייצור יהיה למטרת ייצוא. שפיגל למשל השיג שותפים ורוצה להקים מפעל בבית שאן.

יש לנו היום 125 אלף פלכים. תוך שנתיים יהיו לנו עוד 120 אלף, וכך נגיע תוך שנתיים לרבע מיליון פלכים.

המסבר והטענות הם בשטח הנולים, אם כי פה לא עלתה ההרחבה על שיעור של 15%. היו לנו 3700 נולים והיום יש לנו 4700 נולים.

במקצוע האריגה אנו איפוא רחוקים עד מאד.

אני חוזר ואומר: המפעלים הקיימים מעוניינים להרחיב את מפעליהם. מולר בא בתכנית ההכפלה. בעצמו הודה, שהרחבה זו תהיה לשם ייצוא, כי אחרת לא יוכל להתקיים. מולר השני, לאחר שהגדיל מ-5000 ל-10000 פלכים, רוצה להגדיל ב-10000 נוספים. אתמול באו אלי גם הירושלמים, שהתחיל ב-10 אלפים פלכים. הם רוצים לעבור מ-עשרת אלפים לעשרים אלף. זה כבר מחוץ לרבע מיליון.

נשאלתי על צמר. בשטח זה היו לנו 5500 פלכים. צריכים להיות לנו שלושים אלפים. יש לנו כבר היום 12000 פלכים. ההרחבה נעשתה אך ורק על ידי ישראלים. המדובר בהרחבת המפעלים הקיימים. עוד אנו רחוקים מהשגת המטרה של שלושים אלף פלכים. בענין זה יש לצ'ורלי ענין מיוחד. גם אדרת רוצה להגדיל את המפעל. גם פרוץ עם שני חתניו, שהם בעלי מקצוע ותיקים, דור שלישי במקצוע זה, מרחיבים את המפעל. ואם כי הם באים בבקשה להרחיב, אומרים, שמצבם של שני אלה קשה.

אנו עדים לעובדה, שאם אנו נותנים הלוואות - מחזירים אותן וכי לא נותנים אנו את מלוא הסכום ובכל זאת מתקיימים. ועוד, לא כולם מבקשים הלוואות. שנקר למשל, אם כי הרחיב את מפעל זו הפעם השלישית, לא אנהב לקחת הלוואות. אני גם מכיר אחרים שאינם לוקחים הלוואות אם כי הרחיבו את מפעליהם.

מצבם אינם קשה. מולר למשל רוצה לשלם השנה דיוידנדה בשעור של 15% מתוך נימוק, שאשתקד, שנת השנייה, לא שילם כל דיוידנדה. בשנת 1956 שילם בשעור של 6-7 אחוז. אשתקד - כלל לא שילם והשנה רוצה על חשבון השנה הקודמת לשלם בשעור של 15%.

לאור חשבון שנעשה במאזן המפעל של מולר התברר, כי מפעלו שווה היום, לפי שטרלינגים, יותר משהושקע בו.

אינני יכול להניח אף לשניה אחת, כי אלה המבקשים להרחיב, חוששים מסכנה של החרבה. אילו חששו מפניה, לא היו באים בבקשה להרחיב. אינני מכיר אפילו אדם אחד במטויות שאיננו מסשיך לצבור רווחים, אם כי עברה התקופה של רווחים קלים. איש לא היה מעוניין בהרחבת המפעל, אילו זו באה על חשבון החרבת עצמם.

נוהגים אצלנו להתנבא. גם אני רוצה להתנסות בכך. אני אומר: אני משוכנע ובטוח, כי לאחר שנסיים את המחזור הראשון, נגיע גם למחזור שני. ענין הטכסטיל יעבור גם למחזור ב'.

כדוגמה אביא דבר שהוא משטח אחר. הוקם באפיקים מפעל בשם "קלט". לו עצמו יש 5000 קוב לשנה. הוקם מפעל שני בשם "תעל", שהמפעל הראשון לא רצה בפיתוחו, או יותר נכון, בהרחבת פיתוחו. היום יש כבר שלושה מפעלים, שלשלתם יחד 40 אלף קוב. שלשלתם נשלחמו בי נגד הקמת מפעל רביעי. חוששני שתוך תקופה קצרה יילחמו ארבעתם נגד הקמת מפעל חמישי. למפעל באפיקים ולמפעל השני יש כבר היום 28 אלף ויכולת הייצור שלהם מסתכמת ב-25 אלף.

אני חוזר לענין הטכסטיל. דווקא בענין זה היה תכנון. הלכנו לקראת יעד, לקראת מטרה. לא השגנו עדיין את המטרה כולה, אולם תוך כדי פיתוח, נוכחנו לדעת, כי הדבר הצדיק את עצמו. התכנית שלנו היא לייצא בגבולות של 50-60 מיליון דולאר לשנה החל בחוטים וכלה בקונפקציה. אנו סוללים דרכים בשטח זה.

מוכרת לי בעיית גרביין הביילון. אין בכוחנו להרחיב את הדבר. הובאו לפני שלוש הצעות בענין זה: האחת - מקולומביה, השניה - מברזיל והשלישית מאנשים מקומיים.

הוזכר כאן ענין הפמזים. מהמלה נשארה אות בלבד. היה זמן שהיה צורך בפמזים ואז תמכתי בהם. היום הולך הדבר ומתחסל. 4 מיליון דולאר בלבד נשארו לשנה זו. התחייבנו על ביטול הדבר ואנו נתונים בתוך התהליך.

אשר לרשיונות לבדים: אני נתון במלחמה עם חבר כנסת, שאני מאמין ביושרו, כשם שאני מאמין ביושרי אני. יש למשל בדים - יבוא של עודפי צבא - הנמצאים בנסל. שלחו אלי אף אינוולידים. בזמן האחרון מרבלים לשלוח אלי אינוולידים הטובילים כלבים. למדתי לאחרונה שלא להיעתר גם להם.

אשר להברחה. אין אני מוסמך להילחם בה. אין אני הכתובת להילחם בה. אולם שמח אני לעובדה, כי רבים הבדים הקרויים בדי-חוף שהם תוצרת הארץ.

בשטחים רבים נוהגים לומר לנו: איך נתתם כסף? העמדנו חוליה נוספת, אם כי אומר הדבר פקידים נוספים, והטלנו עליהם לנהוג ביד קשה באלה המפירים את תנאי ההלוואה. לא אציין שמות, אם כי אם אזכיר אחדים מהם, לא ינעמו השמות לאזניכם.

על בדים המובאים מבחוץ יש מכס של 100 אחוז. כשדובר לאחרונה על היטלים, הארץ כולה רעשה. לא הסכימו לכך.

אני רוצה לסכם ולומר: טובים יסורי הרחבה מיסורי ניוון. פרט למולר, עמד ענף הטכסיל בשנת 1955 עם 5000 פלכים, דבר האומר ניוון של מכס. בענין זה היה תכנון עד הסוף מתוך הכרה מלאה ובהתייעצות עם מומחים.

יש בכוונתנו להרחיב גם את ענף הצמר. ביקשנו את ישראל ציו לקשור אותנו עם מומחים מחו"ל, מאנגליה. התקשרנו עם אחד, ולאחר שבדק את הענין לא השיב בשלילה.

היה כאן יהודי בשם שפירא ממילנו. אמר לי, שגם לאחר שאסיים את ההרחבה בשלב ראשון, גם אז לא אגיע למספר הפלכים שיש במפעלו הוא. כן הוסיף ואמר, כי בקרב יהודים, ובאקלים כזה ובאפשרויות כאלה של גידול כותנה - לדעתו, מחובתנו להגיע למיליון פלכים.

אנו נתונים עתה במשבר של עודפי עגבניות. ברברי הוא לזרוק מאות טונות של עגבניות מדי יום ביומו. אולם גם אם היינו מורידים את המחיר, גם אז לא תוכל הארץ לצרוך את כלוא הכמות. תוצרת החלב אם כי עלתה אשתקד בשלושים אחוז, הרי קטנה השתיה ב-5%. אין איפוא מה לעשות בשטח זה גם אליבא דאנשי חזון גדולים כטבנקין ויערי.

יש היום 250 אלף דונם כותנה, דבר האומר 250 אלף פלכים. אין זו איפוא שאלה של התעשייה בלבד, אלא שאלה בדרגת חשיבות ראשונה גם לחקלאות, כי המדובר ברבע מיליון דונם של גידולי כותנה. אם המדובר ברבע מיליון דונם של כותנה, ובמקביל לכך נולים, אני חושב כי עלינו על הדרך הנכונה.

היו"ר י. גורי:

אני מציע להקים וועדת משנה בראשותו של המומחה שלנו לעניני טכסיל, חבר הכנסת קרגמן. תזמין הוועדה לישיבותיה את המומחים ולאחר מכן תביא סיכומיה לפני מליאת הוועדה.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.30